

"חיים ברגל" / הארץ / 2.2.68 / תע' יחיד / גלריה "לים" הקיבוץ / תל-אביב

תערוכת היחיד הקודמת של חיים ברגל, שנערכה ב־1963, אופיינה בחיפוש אחרי דרך למסור מהות של נוף. חיים ברגל עסק אז בתיאור נוף תוך בחירה של אספקטים שנראו לו חשובים ומהותיים, ותוך ויתור על הצדדים ה"מקריים" והפחות רלוונטיים לתפיסתו. מבחינה זו, יש בתערוכתו הנוכחית גם משום המשך וגם משום תפנית לבעיות מופשטות יותר של עיצוב ציורי. נראה שהמפתח לסגנון ציורו הנוכחי יכול להיות טמון בניסיונו של הצייר לצייר שורש. כיצד ייתפס שורש במכחולו של צייר? מבחינה צורנית ראשונה - קווים מתפתלים, אורגניים, חוצים זה את זה, תנועתיים. מבחינת מבנה, חלל השורש הוא תלת-מימדי, ענפיו עוברים אמנם זה אחרי זה, אבל מתפרסים תוך כדי כך למבנה של פקעת סבוכה. מבחינת צבע - שורשים כהים, חומים שחורים, על רקע אדמה, מים, ירק. מסתבר שבאחד השלבים הראשונים נתפס כך שורש על ידי חיים ברגל. תפיסה זו מתורגמת למונחים ציוריים: קווים שחורים מתפתלים שרויים בעומקו של משטח חום. הקווים המפותלים הופכים להיות קליגראפיים ובמקביל להם הופך גם הרקע להיות מרקם משיכות מכחול קצרות, קשתיות וקליגראפיות. במשך הזמן, ניתק הקשר הבלעדי של הצבעוניות מהמושא הטבעי; אם כי האורך הצבעוני היסודי היה כנראה של שחור-אפור-חום, נוספים אליו אקורדים של אדום-ירוק (צבעים משלימים), כחול-צהבהב (כנ"ל) ואקורדים של קשתות צבעים (כגון כחולים שונים, אדומים שונים וכו'). אקורדים צבעוניים אלה בנויים על מבנה-תשתית של קווים שחורים מתפתלים (הד לשורש הראשון?) אך הופכים להיות בעלי ערך אווירתי-דקורטיבי עצמאי.

הציורים בנויים בשכבות רבות, כל שכבה וצבעה המיוחד. מעבר לכל שכבת צבע אפשר לראות את קודמותיה ותוך כדי כך לגלות את צמיחת המרקם הצבעוני. תוך כדי התבוננות בתערוכתו של חיים ברגל, אפשר לגלות גם את המגבלות האפשריות הטמונות בעצם השיטה בה עוסק הצייר: דווקא בציורים בהם הגיע לעידון מירבי במרקם המכחול והצבע או, במילים אחרות, לאורגניות הרבה ביותר אליה שאף להגיע - נוצרו בדים שערכם העיקרי הוא דקורטיבי. התמוגות הצבעים וסגנון הצורות יוצרים משהו דמוי שטיח, שהוא כמובן אסתטי מאוד, אך מאבד במידה רבה את החריפות של המגע הראשוני. אין כאן ביטוי לחוסר יכולת מצידו של חיים ברגל. היפוכו של דבר: דווקא על ידי הסקת המסקנות הקיצוניות משיטתו מגיע הצייר לאסתטיזם ולדקורטיביות, עם כל המעלות שבאלה - אך גם עם כל מגרעותיהם.